

Mezinárodní plán oblasti povodí Labe se skládá z části A, která se zabývá celým povodím, a z národních plánů povodí (část B), které podrobně pojednávají národní části povodí Labe.

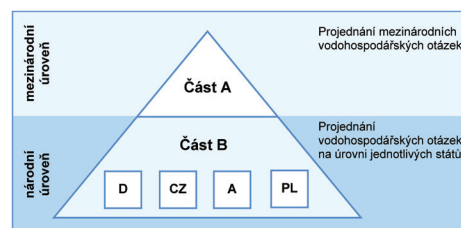

Časť A bola zverejnená dne 17. 12. 2009 na internetových stránkach MKOL www.ikse-mkol.org a je k dispozíci v sekretariáte MKOL i v tlačenej podobe.

Národní plány povodí jsou zveřejněny na těchto internetových stránkách:

- pro českou část povodí Labe: www.mzp.cz
- pro německou část povodí Labe: www.fgg-elbe.de
- pro rakouskou část povodí Labe: www.lebensministerium.at; wisa.lebensministerium.at
- pro polskou část povodí Labe: www.kzgw.gov.pl

Programy opatření byly zpracovány pouze na národní úrovni a jsou k dispozici na stejných internetových stránkách jako národní plány povodí.

Zapojení veřejnosti a konzultace

Názory veřejnosti jsou pro nás důležité!

Příprava Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe probíhala od samého počátku za aktivní účasti veřejnosti. Zapojení veřejnosti v povodí Labe přesáhlo požadavky dané Rámcovou směrnicí o vodách.

Výsledky ekologické a ekonomické analýzy povodí Labe byly diskutovány na semináři se 140 účastníky, který se konal v návaznosti na 3. Mezinárodní konferenci ministrů životního prostředí států ležících v povodí Labe v březnu 2005 v Drážďanech.

MEZINÁRODNÍ LABSKÉ FÓRUM
INTERNATIONALES ELBEFORUM
Forum of the Elbe

Od roku 2007 probíhají aktivity k informování veřejnosti a konzultace pod hlavičkou Mezinárodního labského fóra. Sem patří semináře pro širokou veřejnost v březnu 2007 (160 účastníků, hlavní téma: monitorovací programy), v dubnu 2009 (150 účastníků, hlavní

téma: návrh Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe) a setkání s cca 40 zástupci významných uživatelů vody a zájmových skupin v březnu 2007, dubnu 2008 a dubnu 2009. Kromě toho byly v rámci dvou odborných konzultací v únoru 2008 diskutovány významné problémy nakládání s vodami. Veřejnost také využila možnost zaslání písemných připomínek, k návrhu mezinárodního plánu povodí (části A) jich bylo 21.

Doufáme, že naši práci bude veřejnost podporovat i v budoucnu formou kritických i konstruktivních připomínek.

Mezinárodní labské fórum v roce 2009 v Ústí nad Labem: foto: M. Lühr, sekretariát MKOL

Uživatelia vody, zájmové svazy a MKOL u jedného stolu: foto: M. Lühr, sekretariát MKOL

Další kroky

Uveřejněním Mezinárodního plánu oblasti povodí Labe začíná jeho realizace. Nejdůležitější termíny v letech 2010 – 2015 uvádí souhrnně tabulka 2. V této souvislosti budou zohledněna také témata nakládání se sedimenty, management množství vod, údržba vodních toků, vyhodnocení poznatků z výzkumných projektů o změnách klimatu a styčné body s evropskou Směrnicí o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik.

Tab. 2: Významné termíny pro implementaci Rámcové směrnice o vodách v letech 2010 – 2015

Do konce roku 2012	Uveřejnění časového plánu a programu prací pro vypracování plánu povodí pro období 2016 – 2021 k vyjádření připomínek veřejnosti
Do konce roku 2013	Proveření a případná aktualizace ekologické a ekonomické analýzy povodí Labe z roku 2004, včetně seznamu emisí, vypouštění a úniků všech prioritních a dalších znečišťujících látek Uveřejnění aktualizovaného přehledu významných problémů nakládání s vodami v povodí Labe k vyjádření připomínek veřejnosti
Do konce roku 2014	Uveřejnění návrhu plánu povodí pro období 2016 – 2021 k vyjádření připomínek veřejnosti
Do konce roku 2015	Uveřejnění plánu povodí pro období 2016 – 2021

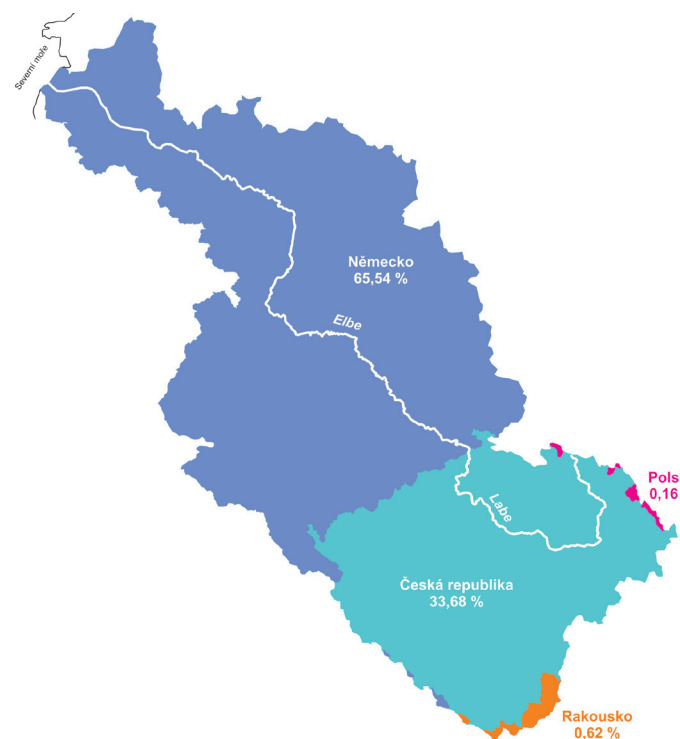
Dne 22. prosince 2000, kdy nabyla účinnosti Rámcová směrnice o vodách¹⁾, získala ochrana vod v členských státech EU nový směr. Cílem této směrnice je dosáhnout do roku 2015 dobrého stavu u všech řek, jezer, pobřežních vod a podzemních vod.

Labe patřilo koncem osmdesátých let 20. století k nejvíce znečištěným tokům v Evropě. Již od založení Mezinárodní komise pro ochranu Labe (MKOL) v říjnu 1990 probíhá mezi Českou republikou a Německem intenzivní spolupráce ke zlepšení stavu Labe a jeho povodí.

Mulde pod obcí Raguhn
foto: K.-H. Jährling, LHW Sachsen-Anhalt

Rámcová směrnice o vodách přinesla pro česko-německou spolupráci v rámci MKOL nové podněty. Společný a koordinovaný postup všech států ležících v jednom povodí nebyl v povodí Labe sice ničím novým, došlo však k dalšímu posílení spolupráce

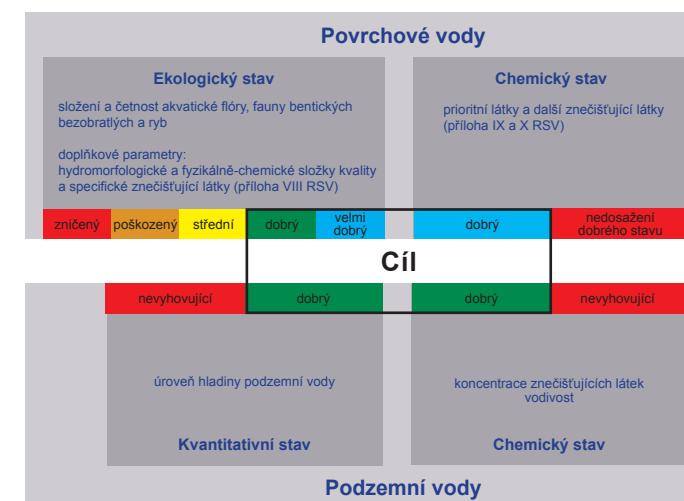
Povodí Labe a plošné podíly států

RÁMCOVÁ SMĚRNICE O VODÁCH V POVODÍ LABE

České republiky a Německa s Rakouskem a Polskem, i když tyto dva státy nemají na toku Labe žádný podíl a na ploše povodí Labe se podílejí jen nepatrnou částí (0,6 %, resp. 0,2 % celkové plochy povodí). Do spektra činností MKOL byla kromě toho zařazena nová témata – podzemní vody a ekonomické aspekty vodního hospodářství.

Hodnocení stavu povrchových a podzemních vod podle Rámcové směrnice o vodách je složité a kritéria hodnocení jsou přísná. Pokud má jen jeden ukazatel nevyhovující hodnoty, je celkové hodnocení nevyhovující. Počet sledovaných složek kvality a ukazatelů byl oproti dosavadní praxi výrazně rozšířen, zejména o biologické složky, tj. např. živočichy a rostliny žijící ve vodě. U povrchových vod se hodnotí ekologický a chemický stav, u podzemních vod chemický a kvantitativní stav. Pro hodnocení, stanovení cílů a plánování opatření byly povrchové vody a podzemní vody rozděleny na menší jednotky – vodní útvary.

Podle kritérií Rámcové směrnice o vodách je v současné době již 88 % útvarů povrchových vod v dobrém chemickém stavu, avšak pouze 10 % v dobrém ekologickém stavu. U útvarů podzemních vod dosahuje již dnes 85 % útvarů dobrého kvantitativního stavu a 46 % dobrého chemického stavu. Důvodem nevyhovujícího stavu útvarů povrchových vod v povodí Labe jsou zejména hydromorfologické úpravy řek, regulace odtoku nebo znečištění z plošných zdrojů, jako jsou zemědělství a staré ekologické zátěže. U útvarů podzemních vod působí největší problémy vnosy dusičnanů, staré ekologické zátěže a těžba surovin.

Hodnocení podle Rámcové směrnice o vodách (RSV)

V prosinci 2009 byl uveřejněn první Mezinárodní plán oblasti povodí Labe. Je základem dalšího společného postupu států v povodí Labe do roku 2015 za účelem zlepšení stavu povrchových a podzemních vod. Mezinárodní plán oblasti povodí Labe se opírá o nejnovější dostupné ekologické, ekonomické a sociologické údaje. Nejdůležitější fáze při jeho zpracování probíhaly za aktivní účasti a podpory veřejnosti.

Živoucí řeky – dobrá jakost vody a přirozené vodní struktury

Aby byly řeky opět plně života, musí mít pokud možno přirozenou morfologii a musí rybám a jiným vodním organismům umožňovat v zásadě volný průchod, např. u ryb z trdlišť na horním toku až po ústí do pobřežních vod. Tomu však ve většině vodních toků v povodí Labe brání překážky vytvořené člověkem.

Losos atlantský (*Salmo salar*)
© Wendler, uživatelské právo
Wassergütestelle Elbe

Pro první plán povodí proto byly zprvu identifikovány jen ty vodní toky, které jsou svou propojovací funkcí zvláště významné pro rybí populaci a vhodné pro rozvoj toku. Podle těchto kritérií byly tok Labe a téměř 40 přítoků klasifikovány jako „nadregionální prioritní vodní toky“. Na těchto přítocích v celkové délce cca 3 650 km se nachází asi 530 příčných překážek, které nejsou prozatím pro ryby a jiné vodní organismy prostupné. Cílem je dosáhnout do roku 2015 ekologickou průchodnost na více než 150 příčných překážkách. Tím se prodlouží celková délka úseků přítoků prostupných pro ryby a jiné vodní organismy ze současných asi 300 km na téměř 1 800 km, z toho bude přibližně 62 % spojeno se Severním mořem. Ostatních 38 % bude představovat úseky na horních a středních tocích řek, které budou sice do roku 2015 zprůchodněny, avšak nebudou ještě propojeny s Labem, budou však přínosem pro ryby migrující na střední vzdálenosti. Zbývající úseky přítoků, které byly klasifikovány jako prioritní toky, by měly být zprůchodněny do roku 2027.

Labe, které je dnes průchodné v délce 788 km, bude pro ryby a jiné vodní organismy zprůchodněno od Severního moře až po soutok s Orlicí v Hradci Králové v celkové délce 993 km. Do roku 2015 bude v ČR zprůchodněno z dnes 24 neprostupných příčných překážek celkem 10. Tím získají ryby a jiné vodní organismy možnost se volně pohybovat na 872 km dlouhém úseku Labe. Do roku 2027 má následovat i zbývajících 121 km toku.

Na základě aktuálního

stavu povrchových a podzemních vod a cílů Rámcové směrnice o vodách byly charakterizovány stávající vodohospodářské problémy v oblasti podzemních a povrchových vod, z nichž byly na mezinárodní a národní úrovni odvozeny a dohodnuty nadregionální environmentální cíle. Z těchto cílů se vychází při stanovení priorit pro konkrétní opatření v státech v rámci plánů povodí a programů opatření.

Na mezinárodní úrovni byla hlavní pozornost zaměřena na problémy, při jejichž řešení je třeba postupovat v jednotlivých státech koordinovaně. Byly dohodnuty environmentální cíle pro ekologickou průchodnost toků a snížení obsahu živin a znečišťujících látek.

Látkové zatížení

Snížení zatížení ekosystému Severního moře příliš vysokými vnosy živin a znečišťujících látek je nadregionálním environmentálním cílem, kterého se dá dosáhnout jen pomocí opatření v celém povodí Labe.

Živiny

Nadměrné vnosy dusíku a fosforu vedou v pobřežních vodách, na dolních tocích řek, v jejich vzdutých úsecích a v jezerech ke zvýšenému růstu řas a nadměrnému vodnímu květu, jejichž důsledkem je častější

nedostatek kyslíku a zvýšený zákal, které negativně ovlivňují další složky kvality.

S ohledem na pobřežní vody Severního moře je nezbytné snížit odnosy živin dusíku a fosforu z celého povodí Labe v obou ukazatelích přibližně o 24 %, vztaheno na bilanční profil Seemannshöft a látkové odnosy z roku 2006 přepočtené na dlouhodobý průtok. Tohoto cíle lze dosáhnout jen postupně do roku 2027, jelikož transport živin do povrchových vod přes podzemní vody probíhá s časovou prodlevou, a účinnost řady opatření se tudíž plně projeví až v průběhu několika let.

Na základě odhadu účinnosti plánovaných opatření v ČR a v Německu bylo vypočteno očekávané snížení odnosů dusíku a fosforu v prvním plánovacím období do roku 2015 v porovnání s rokem 2006 (viz tab. 1). V posledním bilančním profilu Labe Seemannshöft má být dosaženo snížení odnosů dusíku téměř o 6 000 tun a fosforu téměř o 400 tun.

Pěna na pobřeží Severního moře způsobená vodním květem
foto: M. Trepel, LLUR Schleswig-Holstein

Tab. 1: Očekávané snížení odnosů živin z ČR a Německa v prvním plánovacím období, vztaheno k referenčnímu roku 2006

Odhad snížení odnosu živin oproti roku 2006	Hraniční profil Hřensko/Schmilka (tj. cca 35 % plochy povodí Labe)	Profil Seemannshöft (tj. cca 94 % plochy povodí Labe)	
	Snížení opatřeními v ČR	Snížení opatřeními v SRN	Celkové snížení
	[%]	[%]	[%]
u dusíku	5,0	4,4	6,4
u fosforu	7,0	6,5	9,2

Mezi hlavní opatření ke snížení vnosů živin patří

- opatření k minimalizaci přebytků živin při hnojení zemědělských ploch a
- opatření ke snížení splachu půdního povrchu a vymývání dusičnanů do podzemních a povrchových vod, například vhodným obděláváním půdy a zakládáním ochranných břehových pásů.

Významný potenciál ke snížení vnosů dusíku a fosforu představuje také modernizace a intenzifikace městských čistíren odpadních vod, zejména v České republice.

Znečišťující látky

Znečišťující látky v povrchových vodách mohou mít toxické účinky na živočichy a vegetaci již ve stopových koncentracích, nepřímo pak mohou mít negativní vliv na lidské zdraví prostřednictvím různých způsobů využití vod, jako např. získávání pitné vody, konzumace ryb a využívání údolních niv pro zemědělské účely. Díky úsilí České republiky a Německa se podařilo koncentrace znečišťujících látek v Labi v posledních 20 letech výrazně snížit.

Při hodnocení stavu útvarů povrchových vod Labe bylo ovšem zjištěno, že některé látky ještě nesplňují cíle stanovené pro dobrý stav. Řada látek ohrožuje také cíle ochrany moří. Analýza příčin ukázala, že zatížení znečišťujícími látkami pochází především ze sedimentů. Přitom hraje významnou úlohu uložení znečišťujících látek, pocházejících z dřívějších vnosů (především z období před rokem 1990). Současné vnosy jsou v porovnání s tím výrazně nižší. To vede k výraznému omezení při nakládání se sedimenty, zejména ve slapovém úseku Labe.

Na mezinárodní úrovni bude zpracována koncepce nakládání se sedimenty pro celé povodí Labe, včetně návrhů opatření pro nakládání se sedimenty zatíženými znečišťujícími látkami. K dosažení dobrého stavu by měly přispět také plánované sanace starých ekologických zátěží a opatření ke snížení znečištění z bodových zdrojů.

Pro povodí Labe byly stanoveny znečišťující látky nadregionálního významu a míra jejich snížení na bilančních profilech oproti referenčnímu roku 2006, která je potřebná k dosažení dobrého stavu. Přitom byly již v předstihu zohledněny požadavky nové dceřiné směrnice o normách environmentální kvality²⁾, která musí být do července 2010 teprve transponována do národní legislativy, a také požadavky na ochranu Severního moře.

²⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/105/ES ze dne 16. prosince 2008 o normách environmentální kvality v oblasti vodní politiky, změně a následném zrušení směrnic Rady 82/176/EHS, 83/513/EHS, 84/156/EHS, 84/491/EHS a 86/280/EHS a změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES

Cíl pro ekologickou průchodnost vodních toků
Příklady příčných překážek v ČR a Německu